

Іван Васильович Орос,

старший викладач

кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,

вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕСТАМП»: СТРУКТУРА І ЗМІСТ

У статті розглянута структура і зміст дисципліни «Естамп» в теоретико - методологічному аспекті і розкриті її теоретико-методичні основи. Виявляється, що сучасна практика показує відсутність комплексного дослідження естампу як специфічної навчальної дисципліни в системі художньої освіти. Обґрунтовується, що це багатоаспектна проблема, яка розглядається переважно через призму традиційних уявлень у вищій школі, і мало приділено уваги її можливостям в творчому навчанні. «Естамп» є спеціалізованою дисципліною, яка дає загальні відомості про різні його види, різні техніки друку, кожна з яких відкриває ті чи інші творчі можливості як для художника, так і для вчителя образотворчого мистецтва.

Ключові слова: графіка, естамп, творчий результат.

У комплексі проблем вищої школи, пов'язаних з підготовкою педагогічних кадрів, завжди актуальні ті концептуальні засади, які закладають основи спеціального художньо-графічного майстерності. В оволодінні цією майстерністю художня і друкована графіка (естамп) займає особливе місце. У теорії це - глибоке знання своєї справи, на практиці - здатність вільно оперувати цими знаннями, вміння в ході навчання створювати творчу атмосферу, дотримуватися професійної послідовності у реалізації поставлених завдань. Навчальний процес повинен же спиратися на науково-методичну основу з використанням наочності.

Професійна підготовка студентів по теорії і і методики навчання естампу є невід'ємною частиною навчального процесу на художньо -графічному факультеті. Заняття естампом передбачає розвиток у студентів цілого ряду специфічних якостей, серед яких можливо виокремити особливу професійну культуру та вміння в більш умовних, ніж у живопису, пластичних формах формувати художній образ.

Художня графіка як вид художнього мистецтва потенційно наймасовіше серед усіх видів. Значна сила виховної та навчальної ролі відводиться друкованій графіці (естампу). Завдяки заняттям естампом - станковим мистецтвом, студенти можуть створити справжні авторські твори, але залишається одна із причин невідповідності - слабе знання дисципліни «Естамп» викладачами образотворчого мистецтва. Тому особливої уваги потребує методична та практична підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Одним із аспектів визначаючих актуальність даного дослідження, є нестаток методичних розробок по техніці і технології виконання друкованої графіки - естампу, що в цілому негативно впливає на художньо-педагогічну підготовку студентів художньо-графічного факультету.

Актуальність проблеми дослідження є у розкритті сучасних теоретико-методичних основ дисципліни «Естамп» та її структури та змісту.

На сьогодні очевидним є те, що навчально-творча діяльність і виховний процес на заняттях в майстернях графіки на художньо-графічних факультетах педагогічних вузів потребують дослідження

всіх аспектів. У зв'язку з цим вкрай важливі дослідження, що розкривають теорію і практику навчання і виховання студентів художньо-графічних факультетів на заняттях естампом.

Мистецтвознавчі аспекти художньої освіти розглядали М.М. Бахтін, Л.М. Баткін, В.В. Бичков, Т.К. Вагнер, В.В. Ванслов, Б.Р. Віппер, Д.С. Лихачов, А.І. Шахова, С.Г. Петрова, В.М. Прокоф'єв, В.А. Розумний, Н.А. Кушаєв та інші.

Стан навчання в художній освіті засобами художньої та друкованої графіки, а також процес навчально-творчої діяльності на уроках «графічна композиція» під час практичних занять в майстерні графіки, використання образотворчого і друкарського мистецтва графіки в загальній системі навчального, творчого і виховного процесу художньо -графічних факультетів педагогічних вузів, а також середніх спеціальних навчальних закладів і загальноосвітніх шкіл відображено у працях Н.Н. Анісімова, А.Д. Альохіна, Г.Г. Віноградової, В.К. Лебедеко, В.В. Корешкова, В.С. Кузіна, Б.Т. Ліхачева, Н.С. Боголюбова, Н.Н. Ростовцева, Н.І. Ткаченко, А.С. Хворостова, Е. В. Шорохова, Т.Я. Шпікалової та інших.

Роль художньої та друкованої графіки на заняттях студентів художньо-графічних факультетів відображена в працях Б.Клабуновського, В.А. Єрьоміна, М.І. Сухарева, А. Мажуга, В. Єсіпова, Н. Алімасової та інших. Для нашого дослідження були важливі роботи вчених-педагогів з теорії та практиці виховання С.А. Архангельського, І.П. Волкова, І.Д. Зверєва, Ю.К. Бабанського, А.І. Новікової, І.Т. Огороднікова, В.О. Сластьоніна, В.О. Сухомлинського, М.Н. Скаткіної.

На основі аналізу наукової літератури та практичного досвіду художників-педагогів стає очевидним, що до проблеми використання художньої та друкованої графіки в педагогічній практиці зверталися багато дослідників. В основі головних висновків є думка, що на практичних заняттях з естампу, як правило, частіше здійснюється «просто» вивчення цього виду графіки, і відбувається виконання елементами

нтарних вправ і завдань в тому чи іншому матеріалі друкованої графіки. При такому положенні справ слабо розкривається композиційний зміст теми, поза увагою залишається естетична і художня сторона навчання. Як наслідок цього не в належній мірі вирішується завдання по формуванню особистості сучасного вчителя образотворчого мистецтва. У зв'язку з цим вкрай важливі подальші дослідження, що розкривають теорію і практику навчання і виховання студентів художньо-графічних факультетів на заняттях естампом.

Сучасна практика демонструє відсутність комплексного дослідження естампу як специфічної навчальної дисципліни в системі художньої освіти. Звідси слідує, що це є багатоаспектна проблема, яка походить від традиційних уявлень про графічне мистецтво. Все ще недостатньо розкриті окремі питання теоретико-методичних засад навчання засобами художньої друкованої графіки – естампу в аспекті структури та змісту цієї дисципліни в умовах художньо-графічних факультетів.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності корегування структури і змісту дисципліни «Естамп» в пристосуванні до умов навчання на художньо-графічному факультеті.

У навчанні спеціальностям художнього циклу ставиться завдання цілеспрямованого, самостійного формування культурних орієнтацій і установок особистості, здібностей, інтересів і потреб в художньо-естетичних переживаннях і морально-естетичних рефлексіях, розкриття духовного потенціалу особистості, що повинна набути творчої, конструктивної спрямованості.

Професійна підготовка студентів в художній освіті на базі виконання естампу є невід'ємною частиною навчального процесу на художньо – графічному факультеті. Заняття естампом передбачає розвиток у студентів цілого ряду специфічних якостей, серед яких можливо виокремити особливу професійну культуру та вміння в більш умовних, ніж у живописі, пластичних формах формувати художній образ.

«Систематичні заняття різними видами і підвидами друкованої графіки, - як зазначає, зокрема, Р.Ч. Барциць, вивчення техніки і технології мистецтва естампу активно впливають на процес формування естетичного смаку...У процесі навчально-творчої діяльності в майстерні графіки студенти художньо-графічних факультетів педагогічних вузів отримують теоретичні знання та практичні навички в роботі над створенням графічної композиції, знайомляться з традиціями і прийомами художньої та друкованої графіки (ліногравюра, ксілогравюра, гравюра-суха голка, офорт - травлений штрих, монотипія, літографія тощо). Практична діяльність студентів в майстерні графіки на заняттях з предмету «графічна композиція» є основоположною, так як активно сприяє естетичному вихованню і художній освіті учнів, розвиває творчі здібності в області графічної композиції, активізує творче мислення» [1].

Важливість занять із графіки у її зв'язку з малюнком у Д. К. Гагішвілі пов'язана з тим, що "графі-

ка і її основа - малюнок є самостійною дисципліною в будь-якому професійно-художньому навчальному закладі (на всіх рівнях професійно-художньої освіти). Але особливе значення цього навчального предмета в системі художньо-професійної освіти визначається тим, що малюнок є фундаментом, основою образотворчого процесу, художньої творчості в будь-якому вигляді образотворчої діяльності будь то графіка, живопис, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, в дизайні та архітектурі" [2].

Одним із аспектів, визначаючим актуальність вирішення проблем навчання графіки в сучасній художньо-педагогічній освіті, на думку В. Тимошевського, є "недостаток методичних розробок по техніці і технології виконання естампу, що негативно впливає на процеси художньо-педагогічної підготовки студентів художньо-графічного факультету. Навчальний процес же повинен спиратися на науково-методичну основу" [5].

На сьогодні ж на практичних заняттях з естампу, як правило, частіше здійснюється «просте» вивчення цього виду графіки, виконуються елементарні вправи і завдання в тому чи іншому матеріалі друкованої графіки. При такому положенні, не розкривається композиційний зміст теми, не створюється певний композиційний образ, без певної уваги залишається естетична і художня сторона навчання. В наслідку, не в належній мірі вирішується завдання по формуванню особистості сучасного вчителя образотворчого мистецтва і художника - педагога.

Привернути увагу важливо до потенційно – творчих особливостей естампу. Естамп є однією з галузей графіки і естампом є графічний твір, відтиснений з якою-небудь друкарської форми, обробленої тим або іншим способом друк: у верстаті або уручну, і самостійне значення, що має при цьому. Ліногравюра, ксілографія, офорт, літографія - всі ці форми сучасної графіки об'єднані в загальному понятті «естамп». В цілому, у сучасному розумінні під терміном «естамп» мається на увазі той, що має самостійне значення графічний лист. Гравюри є ще різновидом, разом з літографією і офортом. Потому терміни «гравюра» і «естамп» не ідентичні: естамп може бути виконаний як у гравюрі, так і в іншій техніці, а гравюра, у свою чергу, може і не бути естампом. Такі гравюри, зроблені для книг, - це вже не естампи, оскільки вони не мають самостійного значення. Звернути увагу можливо на те, що техніка естампу надає унікальні можливості художнього експерименту та вираження світогляду художника безпосередньо у процесі роботи, і багато хто з художників переконався у цьому на власному досвіді [3].

Характерно, що техніка монотипії - у просторі естампу, надає унікальні можливості художнього експерименту та вираження світогляду безпосередньо у процесі роботи, і багато художників переконалися у цьому на власному досвіді. При цьому, хоча монотипія дозволяє одночасно бути графіком, живописцем та друкарем - і усе це у межах одного процесу однієї техніки, ця техніка залишається не до

кінця пізнаною, її освоєння робить можливим втілення найсмисливіших задумів та створення творчих робіт, найбільш повно відображаючих індивідуальність художника.

У процесі проведеного дослідження практичних занять естампом, аналізу та узагальнення їх результатів, можливо виокремити загальне, а саме:

- 1) естамп - є самостійною дисципліною в художній освіті. Але особливе значення цього навчального предмету в системі визначається тим, що малюнок є фундаментом, основою образотворчого процесу, художньої творчості.
- 2) в умовах специфіки художніх спеціальностей курс графіки – «Естамп», вимагає певної корекції і, перш за все, обов'язкового використання елементів творчого композиційного мислення в процесі зображення. Зміст курсу має відображати ті нові завдання, які більш широкі у порівнянні з традиційним навчанням художнім спеціальностям у вищих навчальних закладах. Означає це, у першу чергу те, що в процесі навчання естампу потрібно дотримуватися послідовного просування вперед - від близького до далекого, від знайомого до незнайомого, від цілого до часткового, в результаті чого студенти отримують не поверхово-фрагментарні відомості про естамп і його художньо-творчі можливості, а і знання, які сприяють активізації їх творчих можливостей.

Виходячи із нашого досвіду, можливо привернути увагу до наступного. «Естамп» є спеціалізованою дисципліною, яка дає загальні відомості про різні його види, різні техніки друку, кожна з яких відкриває ті чи інші творчі можливості. Естамп має свої особливі художні засоби, які пов'язані зі станковим і декоративно-прикладним мистецтвом. Дисципліна містить курс лекційних і практичних занять, спрямованих на адаптацію художньо-образного мислення студента до виконання гравюр, утворення нерукотворних фактур, розвиває у студента тонке відчуття властивостей графічних матеріалів.

Програма курсу враховує тісні міжпредметні зв'язки з такими спеціальними дисциплінами, як рисунок, композиція, декоративно-прикладна творчість.

Мета курсу: сформувати і розвинути уміння і навички гравірування в різних техніках, роботи в різних графічних матеріалах, а також їхнього практичного застосування в подальшій професійній діяльності.

Курс із дисципліни «Естамп» відіграє важливу роль у професійній підготовці учителів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, розв'язуючи такі завдання:

- формування знань з історії виникнення естампу;
- ознайомлення із основними видами, техніками, технологіями та манерами графічного мистецтва;
- ознайомлення з інструментами, матеріалами і технологіями гравірування та друку;

- формування системи знань і умінь в області друкованої графіки та ознайомлення з новими матеріалами та технологіями тиражування;

- виховання естетичної культури та інтересу до образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;

- формування творчої індивідуальності студента;

- виховання в студентів бажання експериментувати з різними техніками та матеріалами, прагнення ними творчого пошуку.

Спираючись на педагогічний досвід, можливо виокремити загальні вимоги щодо оптимального поєднання методів навчання естампу. Вибір їх залежить від змісту та структури навчального матеріалу, навчально-матеріальної бази. Так, добре обладнані майстерні сприяють широкому використанню різних методів – від демонстрації, ілюстрації до практичних робіт.

Застосування усього набору методів навчання у їх численних комбінаціях і поєднаннях забезпечує високу ефективність навчання і творчого розвитку студентів. Взаємодія і взаємозв'язок методів навчання виявляються за єдності завдань і змісту навчання. Провідна роль завжди належить викладачеві, а успішність навчального процесу залежить від того, наскільки аргументовано, доцільно і майстерно він застосовує конкретні методи навчання.

В цілому, можливо установити основні принципи і їх застосування на заняттях з естампу:

- спеціально направлене художнє освоєння об'єктів, що мають особливе значення або найбільшого поширення в сфері професійної діяльності фахівця;
 - розвиток навичок абстрагування конкретно-предметних образотворчих форм, вільного володіння абстагірованим методом зображення за поданням і перекладом конкретно-предметного зображення в абстраговані;
 - розвиток навичок узагальнення тональних градацій, перекладу тонально-об'ємного зображення в силуетне або лінійно-площинне;
 - оволодіння спеціальними композиційними прийомами характеру з використанням кольору;
 - освоєння максимально широкого діапазону технічних засобів, матеріалів і прийомів роботи в плані творчого пошуку художнього образу в графічній композиції.
- З усього розмаїття методичних шляхів і засобів активізації процесу навчання основ друкованої графіки (естампу), як підтверджують результати практики, на думку Р. Ч. Барциця, заслуговують уваги наступні:
- виділення в програмі основних, провідних теоретичних знань (фактів, положень, закономірностей, термінів і т.п.) і художньо-практичних умінь, що відображають як основи традиційного курсу академічного малюнка, так і специфіку спеціальності; використання спеціальних навчальних завдань (і в зображенні з природи, і по пам'яті) на творчі асоціації з декоративними образами;

- використання спеціальних навчальних завдань на розвиток творчої уяви в процесі малювання з натури і виконання художніх композицій;
 - розширення та поглиблення міжпредметних зв'язків з академічними курсами малюнка, живопису, композиції, декоративно-прикладного мистецтва і народних ремесел, історією образотворчого мистецтва, естетикою і культурологією;
 - застосування системи наочних навчально-методичних таблиць (включаючи динамічні таблиці) [1].
- Можливо навести приклад у таблиці з представленням тих робіт, які повинні бути виконані за темами аудиторних і індивідуальних занять та підготовані самостійно студентами.

ЗМ, Тема	Роботи, виконані за темами аудиторних занять	Роботи, виконані за темами індив. занять	Роботи, виконані самостійно	Вид контролю
5 Семестр				
ЗМ-1 Тема 1. Тема 2.	Декоративний натюр-морт у техніці гравюри на картоні		СР-1. Тема 1. Діатипія	Рубіжний перегляд
Тема 3.	Екслібрис у техніці гравюри на лінолеумі			
Тема 4.	Виконання роботи в техніці акватуші		Тема 2. Копія фрагменту ліногравюри видатного майстра	Семестровий перегляд, тестування
Тема 5.	Гравюра у техніці «суха голка».			
6 семестр				
ЗМ-2 Тема 6.	Тональні градації графічними матеріалами		ЗМ СР-2 Тема 3. Шрифтова графічна композиція. Буквиця. Монограма	Рубіжний перегляд
Тема 7.	Афіша виставки графіки або дитячого малюнку.			
Тема 8.	Розробка ескізів логотипу, товарного знаку, фірмового блоку.	ЗМ ІР-1 Тема 1. Нетрадиційні техніки друку. Водяний друк.	Тема 4. Книжкова графіка. Ілюстрація до літературного твору.	Семестровий перегляд, тестування
Тема 9.	Композиція графічними матеріалами			

На основі попередньо викладеного матеріалу, можливо зробити певні узагальнення та висновки:

1. Успішне здійснення естетичного виховання і художньої освіти студентів художньо-графічних факультетів педагогічних вузів можливо за умови всебічного розширення змісту навчально-творчої та виховної роботи на основі використання традицій класичного мистецтва художньої та друкованої графіки.
2. Естамп при поєднанні з заняттями по іншим спеціальним видам образотворчого мистецтва (живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво) володіє великими потенційними можливостями в систематичному розвитку творчих здібностей.
3. В умовах специфіки художніх спеціальностей теоретико-методологічні засади дисципліни «Естамп», її структура і зміст вимагають певної корекції і, перш за все, обов'язкового використання творчого, композиційно-образного мислення в процесі пошуку та втілення сюжету в практиці.
4. Модель викладання дисципліни «Естамп» на основі розвиненого творчого мислення повинна відображати три аспекти цієї проблеми: художньо-професійний, педагогічний і психологічний. Цілеспрямована ж науково обґрунтована реалізація цих можливостей на практичних заняттях в майстерні друкованої графіки виступає як педагогічна необхідність [6].
5. Запропоновані теоретико-методичні засади навчання основ естампу як необхідних компонентів у системі спеціальної і професійної підготовки художника-педагога.
Дана модель введена у практику навчально-творчої діяльності студентів в майстерні графіки художньо-графічного факультету;
Обраний напрям дослідження знайде своє продовження у вивченні такого питання, як дослідження специфіки практичних методів навчання естампу з певною увагою до окремих аспектів цієї дисципліни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барциц Р. Ч. Теория и практика обучения эстампу студентов художественно-графических факультетов педагогических вузов / Рауф Чинчорович Барциц: Дис. ... д-ра пед. наук. Спец. – 13.00. 02. – Москва, 2001. – 543 с.
2. Гагишвили Д. К. Развитие творческого мышления у студентов художественных специальностей вузов средствами графики / Дмитрий Карлович Гагишвили: Диссертация кандидата педагогических наук. – спец.: ВАК 13.00.02 - теория и методика обучения и воспитания (по областям и уровням образования. – Москва, 2004. – 156 с.
3. Ковтун Е. Ф. Что такое эстамп / Е. Ф. Ковтун. - Ленинград. 1963.
4. Количева Т.В. Наукове і художнє пізнання: їх специфіка і взаємодія / Т. В. Количева: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.01. - Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х., 2004. — 17 с.
5. Тимошевський В. Естамп / В. Тимошевський. – Харків, 1995. - 93 с.
6. Христенко В. Техніка авторського друку/ В. Христенко. - Харків: Колорит, 2007. - 721 с.

Иван Васильевич Орос,
старший преподаватель
кафедры теории, методики декоративно-прикладного искусства и графики,
Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический
университет имени К.Д. Ушинского»,
ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ
«ЭСТАМП»: СТРУКТУРА И СОДЕРЖАНИЕ**

В статье рассмотрена структура и содержание дисциплины «Эстамп» в теоретико-методологическом аспекте и раскрыты ее теоретических и методических основ. Проводится мысль, что профессиональная подготовка студентов по теории и методике обучения эстампа является неотъемлемой частью учебного процесса на художественно-графическом факультете. Занятие эстампом предусматривает развития у студентов целого ряда специфических качеств, среди которых можно выделить особую профессиональную культуру и умение в более условных, чем в живописи, пластических формах формировать художественный образ.

Обращено внимание, что сегодня учебно-творческая деятельность и воспитательный процесс на занятиях в мастерских графики на художественно-графических факультетах педагогических вузов требуют исследования всех аспектов. В связи с этим крайне важные исследования, раскрывающие теорию и практику обучения и воспитания студентов художественно-графических факультетов на занятиях эстампом. Подчеркивается, что современная практика демонстрирует отсутствие комплексного исследования эстампа как специфической учебной дисциплины в системе художественного образования.

Констатируется, что на практических занятиях по эстампу, как правило, чаще осуществляется «простое» изучения этого вида графики, выполняются элементарные упражнения и задания в том или ином материале печатной графики. При таком положении, не раскрывается композиционное содержание темы, не создается определенный композиционный образ, без определенного внимания остается эстетическая и художественная сторона обучения. В последствии, не решается задача по формированию личности современного учителя изобразительного искусства и художника-педагога. Обращено внимание к потенциально-творческим особенностям эстампа. Раскрывается позиция, что «Эстамп» является специализированной дисциплиной, которая дает общие сведения о различных его видах, разных техниках печати, каждая из которых открывает те или иные возможности. Дисциплина содержит курс лекционных и практических занятий, направленных на адаптацию мышления студента к выполнению гравюр, нерукотворных фактур, развивает у студента тонкое чувство свойств графических материалов. Программа курса учитывает тесные межпредметные связи с такими специальными дисциплинами, как рисунок, композиция, декоративно-прикладное творчество.

Опираясь на педагогический опыт, выделены общие требования по оптимальному сочетанию методов обучения эстампу. Применение всего набора методов обучения в их многочисленных комбинациях и сочетаниях обеспечивает высокую эффективность обучения и творческого развития студентов. Взаимодействие и взаимосвязь методов обучения определяется при единстве задач и содержания обучения. Ведущая роль всегда принадлежит преподавателю, а успешность учебного процесса зависит от того, насколько аргументировано, целесообразно и искусно он применяет конкретные методы обучения.

Ключевые слова: графика, эстамп, творческий результат.

Ivan Oros,

Senior lecturer,

Department of Theory and Methods of Decorative-Applied Arts and Graphics,
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»,
26, Staroportofrankovskaya Str., Odessa, Ukraine

THEORETICAL - METHODOLOGICAL TEACHING BASICS OF THE DISCIPLINE «PRINTS»: STRUCTURE AND CONTENT

The structure and the contents of the subject «Prints» in the theoretical - methodological aspect, specification of its theoretical and methodological foundations in particular, are described in the article. There is introduced an idea that training students in theory and teaching methods of printmaking are an integral part of the educational process at the faculty of art – graphics. Printmaking classes facilitate the development of a number of students' specific qualities, among which we can distinguish a particular culture and professional skills to form an image in more conventional than in painting, plastic art forms.

It is highlighted that today all aspects of the educational and creative activities and educational process in the classroom workshops at graphic art-graphics faculties of pedagogical universities need to be studied. Therefore, these kinds of research are proved to be very important, since they help to reveal the essence of theory and practice of teaching and educating students of art-graphics faculties in class prints. It is emphasized that the issue of Printmaking as a specific discipline within the system of art education has not been studied sufficiently in today's practice. It is determined that the training of students in printmaking is an integral part of the educational process at the Faculty of Arts and Graphics. While making prints, students obtain specific qualities such as cultural and professional skills to form an image in more conventional than in painting, plastic art forms

At today's workshops on printmaking only "simple" ways of studying this kind of graphics is practiced, elementary exercises involving printing material are fulfilled. This framework does not allow to reveal compositional contents of the topic, a certain compositional image cannot be created, neither esthetic or artistic side of education is taken into consideration. Furthermore, the task aimed at forming personality of the modern teacher of fine arts or artist-pedagogue is not realized. Particular attention is given to potentially creative features of printmaking. It is assumed that «Prints» is a specialized discipline which provides general information about its various types, various printing techniques each of which offers certain opportunities. The discipline includes a course of lectures and workshops aimed at adapting students' ways of thinking to create engravings, miraculous textures, develops student's fine sense of properties characterizing graphic material. The course takes into account strong interdisciplinary links with such special subjects as drawing, composition, decorative and applied arts.

Based on the teaching experience, there are singled out general requirements to optimal combination of methods which facilitate teaching prints. The use of the entire set of training methods in their multiple combinations ensures high efficiency of the designated training performance training and students' creative development. The interaction and interrelation of training methods are defined on condition that the objectives and training contents are integral. The leading role always belongs to the teacher, the success of the educational process depends on the extent how reasonably, appropriately or skillfully he / she applies specific training methods.

According to the research it might be ascertained that a successful implementation of aesthetic education and art education intended for the students of arts and graphics faculties of pedagogical universities predetermines a full expansion of educational contents and creative and educational work on the basis of artistic traditions of classical art and printed graphics. It should be noted that the proposed theoretical - methodological teaching basics of the discipline "Prints" ensure the development of students' creative activity within workshops on graphic art at the faculties of graphical arts.

Key words: graphics, printmaking, creative results.

Подано до редакції: 23.05.2016 р.

Рекомендовано до друку: 12.06.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор А. Ф. Ліненко